

3. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Про професійно-технічну освіту: Закон України від 10 лютого 1998 року № 103/98-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 32, ст. 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр#Text>
5. Про затвердження Положення про професійне навчання працівників на виробництві: спільний наказ Міністерства праці та соціальної політики України та Міністерства освіти і науки України від 26 березня 2001 року № 127/151. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0315-01#Text>
6. Іванова Ю. С. Поняття професійного навчання працівників: теоретико-правовий аналіз / Ю. С. Іванова // Право та інновації № 4 (8) 2014. – 2015. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2015/03/Ivanova8.pdf>.
7. Перепідготовка кадрів // Державний університет телекомунікацій (офіційний інтернет-ресурс). URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/361-perepidgotovka-kadriv-navchalniy-proces/>
8. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо запровадження інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування: Закон України від 01 червня 2021 року № 1498-IX. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2021, № 31, ст. 253. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1498-20#Text>

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Смерницький Д. В.

доктор юридичних наук, старший дослідник,

заступник директора

Державного науково-дослідного

інституту Міністерства внутрішніх справ України

м. Київ, Україна

Першою ланкою у ланцюжку трансформаційних перетворень у розвинутих країнах є наукова діяльність. Адже на думку О.І. Гуторова: «Наука – це особлива форма пізнання, яке здійснюють особливі

групи людей за допомогою спеціальних засобів, вважають що наука є суспільною за своїм походженням розвитком і використанням» [1].

Завдяки розвитку наукової та науково-технічної діяльності Україна може стати повноправним та заможним членом Європейського співтовариства. В даний час потрібно скеровувати зусилля на гармонізацію та зміцнення законодавчого підґрунтя і послідовне переавантаження діяльності органів державної влади з метою впровадження наукових ідей в промисловий розвиток для прискорення економічного розвитку та наближення всіх сфер діяльності до світових стандартів.

На основі аналізу ступеня участі урядових органів різних країн в управлінні і фінансуванні наукової та науково-технічної діяльності Р.В. Неколяк виділяє два типи систем регулювання науки, а саме:

- централізовану систему, яка характеризується жорсткими вертикальними зв'язками, наявністю спеціалізованого відомства, відповідального за формування та реалізацію державної наукової політики, високою часткою базового фінансування;
- децентралізовану систему, яка характеризується слабкими вертикальними зв'язками, низькою часткою базового фінансування та відсутністю спеціалізованого відомства [2, с. 156].

Значимо, що наведений розподіл має умовний характер адже ряд вчених виділяє ще змішану систему. Тобто грані між централізованою та децентралізованою системами доволі умовні, як про це свідчить закордонний досвід.

У Німеччині склалася федеральна система організації наукових досліджень з розподілом обов'язків між федеральним і місцевим урядом, а також з розподілом системи на сектор вищої освіти і сектор наукових досліджень.

В своїй роботі Н. Христинченко відзначає, що наукова діяльність в університетах фінансується з федерального бюджету, з бюджету земель і з коштів приватних установ. Особливістю системи фінансового забезпечення наукової діяльності в Німеччині є те, що розвиток науки підтримується не тільки на законодавчому, а й на місцевому рівні [3, с. 47].

З аналізу організації діяльності у науковій та науково-технічній сферах Федеративної Республіки Німеччини можна зазначити, що в цій країні діє змішана система управління, яка поєднує як централізовану систему управління на державному рівні, так і децентралізовану систему з залученням до такої діяльності місцевих урядів та приватних установ.

Заслуговує на увагу досвід управління науковою та науково-технічною діяльністю Польщі як країни, яка вступила до ЄС та стрімко розвивається. До вступу до ЄС у Польщі наукові дослідження проводилися науковими інститутами, підпорядкованими відповідним акаде-

міям наук за державні кошти. Польща не була готова до грантової системи фінансування науки [2, с. 158].

Після вступу Польщі до ЄС була розроблена та запроваджена нова нормативно-правова база у сфері наукової та науково-технічної діяльності, а саме: закони «Правила введення законодавчих актів реформування наукової системи»; «Про Національний Науковий Центр»; «Про засади фінансування науки»; «Про науково-дослідні організації»; «Про Національний центр досліджень і розвитку»; «Про Академію Наук Польщі» [4].

Заходи щодо реформування сфери управління наукової і науково-технічної діяльності спрямовані на подальшу децентралізацію зазначеної сфери та запровадження грантової системи фінансування наукових досліджень [2, с. 159-160].

О.В. Ядранська констатує, що у Франції реалізується система державного управління наукою. До особливостей французької системи організації наукових досліджень автор відносить те, що основною структурною одиницею є не інститут, а лабораторія [5, с. 63]. Всі основні наукові дослідження зосереджені у двох науково-дослідних організаціях – це Центр національних досліджень Франції, який є сукупністю національних дослідницьких лабораторій, вбудованих у різні університети, і Центр атомних досліджень, який складається з низки великих дослідницьких національних лабораторій [3, с. 48].

Як зазначає Н. Іванова у Франції центральна ланка державного управління представлена двома міністерствами: міністерство, що відповідає за наукові дослідження (у структурі Міністерства національної освіти, вищої освіти й науки); міністерство, яке відповідає за промисловий розвиток (у структурі Міністерства економіки, фінансів і промисловості) [6, с. 60].

Французька модель є цікавою для України своєю істотною схожістю організації наукової діяльності, зокрема значним впливом держави та державного сектору на наукові дослідження та науково-технічні розробки [7, с. 81].

У Швеції діє централізована система управління науковою і науково-технічною діяльністю. Шведські науково-технічні розробки, які проводяться в рамках науково-дослідних й конструкторських робіт, переважно на 75% фінансуються промисловістю, а наукова діяльність університетів фінансується державною [7, с. 81].

Т.А. Луценко констатує, що для більшості країн ЄС характерна певною мірою схожа система організації, управління й фінансування фундаментальних досліджень (континентальна модель). Її характерними ознаками є висока частка державного (бюджетного) фінансування досліджень і розробок, а також наявність великих наукових інститутів, що історично склалися [8, с. 313].

Звернемо увагу, що США притаманний децентралізований тип регулювання наукової і науково-технічної діяльності. Організація наукових досліджень у США, які проводяться здебільшого у науково-дослідних центрах і лабораторіях закладів вищої освіти, здійснюється переважно на конкурсній основі неурядовими організаціями [6, с. 67].

У США на наукову діяльність основний вплив здійснює федеральне законодавство, а саме федеральні «закони-програми» в галузі науково-технічного прогресу. Законами-програмами, як правило, передбачається загальнодержавна й міжвідомча координація науково-технічної, промислової і військово-технічної політики [7, с. 83].

Щодо Канади Р.В. Неколяк зазначає, що в країні не здійснюється централізоване регулювання науки, а відповідальність за регулювання наукових досліджень та науково-технічних розроблень, розвиток технології та запровадження інновацій розподілено між федеральним урядом, провінціями та федеральними територіями. Але відсутність єдиного органу, відповідального за формування та реалізацію наукової політики не означає відсутність єдиної державної наукової політики [2, с. 168-170].

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що низка країн, таких як Франція, Швеція підтримують централізовану систему управління науковою діяльністю, Сполучені Штати Америки та Канада мають децентралізовану систему, а Федеративна Республіка Німеччина та Польща – змішану систему управління [9, с. 118].

В Україні, враховуючи, зокрема, історичні передумови, діє централізована система управління науковою та науково-технічною діяльністю, яка, як ми бачимо на прикладах зарубіжних країн, може цілком бути успішною у разі відповідного адміністративного та нормативно-правового забезпечення.

Література:

1. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Х.: ХНАУ, 2017. 272 с.
2. Неколяк Р.В. Державне регулювання наукової і науково-технічної діяльності: організаційно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К., 2018. 222 с.
3. Христинченко Н. Міжнародно-правовий аспект розвитку наукової діяльності в зарубіжних країнах. Актуальні проблеми правознавства. 2017. Вип. 2 (10). С. 46–50.
4. Legal Acts / Ministry of Science and Higher Education Republik of Poland. URL: <http://www.nauka.gov.pl/en/legal-acts/> (дата звернення : 01.06.2021).

5. Ядранська О.В. Зарубіжний досвід державного регулювання науки: основні форми та напрями. Зб. наукових праць ДонДУУ. Серія: Державне управління. 2007. Вип. 93. Т. 8. С. 63–69.
6. Иванова Н. Национальные инновационные системы. Вопр. экономики. 2006. № 7. С. 59–70.
7. Данилова І. Зарубіжний досвід державного регулювання наукової сфери: теоретико-методологічні рекомендації для України. Національний юридичний журнал: теорія і практика. 2014. № 12. С. 79–85.
8. Луценко Т.А. Міжнародний досвід державного регулювання науки та інноваційної діяльності. Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 2 (49). С. 311–316.
9. Смерницький Д.В. Адміністративно-правове регулювання науково-технічної діяльності в Україні : дис. ... док. юрид. наук. : 12.00.07. К., 2020. 636 с.

ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Томчук А. В.

*кандидат юридичних наук, суддя
Вінницького окружного адміністративного суду
м. Вінниця, Україна*

Валігура А. В.

*студентка 2 курсу юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Досить цікавим для аналізу у сфері запобігання домашньому насильству є досвід Німеччини, яка після проведення заходів у сфері запобігання домашньому насильству здійснює оцінку їх ефективності. Так, у вказаній країні, після проведення комплексу заходів у сфері запобігання домашньому насильству, компетентні органи державної влади, із залученням громадськості, проводять аналіз ефективності вказаних заходів, за такими критеріями:

– інформативність зазначеного заходу у сфері запобігання домашньому насильству (наскільки вказаний захід виявився інформативним та насиченим інформацією щодо домашнього насильства);